

Krikščionys darbininkai vienykitės! Spieskitės į vienintėlę darbo žmonių organizaciją Amerikoje — Lietuvių Darbininkų Sąjungą.

Organas Amerikos Lietuvių R. K. Švento Juozapo Darbininkų Sąj. gos.

"DARBININKAS"

— RINA —
UTARNINKAIS, KETVERGAIS IR SUBATOMIS.

Metams \$4.50
Užrubėję metams 5.50

"DARBININKAS"

508 BROADWAY, BOSTON 27, MASS.
Tel. South Boston 620.

VOL. VII, No. 13 (741)

KETVERGAS, VASARIO 2 D., 1922.

Kaina 4 cent.

Vilniaus byla teisman.

LIETUVOS GINČAS
TEISMAN.

London. — Iš Rotterdamo laikraščiui London Times telegrafu pranešta, kad laikraštis Courant rašo, jog Lietuva padarė žingsnius lenkų-lietuvių ginčą nunešti Tarptautinį Teisman Haagą.

GAVO INFLUENZĄ.

Paryžius. — Garsioji Francijos sartistė Sarah Bernhardt susirgo influenza.

TEISMAS PRASIDĖJO.

Haaga. — Tarptautinis Teismas Taikos Rūmuose prasidėjo. Teisėjai suvažiavo nuo Anglijos, Italijos, Francijos, Rumunijos, Brazilijos, Japonijos, Kinijos, Suv. Valstijų, Ispanijos, Šveicarijos ir kitų valstybių. Laikiniai pirmininkauja Holandijos teisėjas Loder, Tasai Teismas yra Tautų Lygos įsteigtas ir jį riš tarptautinius ginčus privalomai besiginčijamoms pušems.

Nusiginklavimo konferencija baigiasi.

KONFERENCIJA
BAIGIAS.

Washington. — Nusiginklavimo konferencija dar laikys porą posėdžių ir išsiskirstys. Pastaruoju metu svarbiausia kliūtis buvo Shantungo klausimas. Del tos žemės ginčijosi Japonija ir Činija. Pagalios jos susitaikė. Japonija ir Amerika susitarė del nestatymo tvirtovių ant Pacifiko. Valstybės turi liuosas rankas tik submarinų ir orlaivių statyme, nes tuose klausimuose nesusitarta.

LAUKS AMERIKONŲ.

London. — Laikraštis Daily Express skelbia iš Rymo telegramą, kur pranešama, kad kardinolai nutarę tęsti rinkimus naujo popiežiaus iki Amerikos kardinolai atvyks. Daug kalbama apie kandidatūrą popiežiaus Bostono kardinolo O'Connello.

PRANEŠIMAS.

Vašingtonas, 1. 20 d. (Elta). — Lietuvos Atstovas V. Čarneikis vasario mėnesį aplankys šias lietuvių kolonijas Pensylvanijoje: Vasario 1 — Wilkes Barre, Pa.

- " 2 — Kingston, Pa.
- " 4 — Plymouth, Pa.
- " 5 — Scranton, Pa.
- " 7 — Forest City, Pa.
- " 8 — Sugar Notch, Pa.
- " 9 — Pittston, Pa.
- " 19 — Mahanoy City, Pa.
- " 20 — Tamaqua ir Coal Dale, Pa.
- " 22 — New Philadelphia, Pa.
- " 23 — Minersville, Pa.
- " 25 — Mt. Carmel, Pa.
- " 28 — Hazleton, Pa.

Kartu su Atstovu važiuoja Atstovybės Sekretorius M. Vinikas ir Juriskonsultas B. Mastauskas.

Italija rengiasi prie konferencijos.

TAISOSI PRIE KONFERENCIJOS.

Rymas. — Italijos valdžia puošia Genoo miestą, kur kovo mėnesį nutarta laikyti ekonominę valstybių konferenciją. Nors Amerika vargu ten dalyvaus, nors Francija kreivai į ją žiūri, bet Italijos valdžia taip rengiasi, kaip kad viskas būtų gerai. Genoo majoras buvo Ryme ir tarėsi su ministrais apie konferenciją. Genoo majoras rekvizavo puikiausius hotelius del delegatų. Rekvizavo senovės karališkus rūmus del posėdžių. Leninui ir jo delegacijai paskyrė hotelį Germania. Lenin atvažiuos su daug patarėjų, 30 tarnų ir penkiais kankoriais.

Del laikraščių korespondentų hotelio neliko. Jie turės apsigyventi ant seno, nenaudojamo laivo.

NORI DALYVAUTI.

London. — Oficialiuose ratiuose pripažinta, kad Turkija alijantų prašė leisti jai dalyvauti ekonominėje konferencijoje Genooj. Sukilimo.

NESUTARIMAI
DIDĖJA.

London. — Francijos ir Anglijos nesutarimas iš naujo padidėjo del Turkijos žemių. Anglijos užsienio reikalų ministeris plenavo vykti Paryžiui tartis, bet tą kelionę atidėjo del paastreijimo santykių.

RUSŲ NOTA.

Washington. — Sibiro Priamuro valdžios atstovas Kolesnikov intekė valstybės sekret. Hughes notą, kur sako, kad rusų tauta nepripažįsianti jokių sutarčių su bolševikais padarytų. Ragina Ameriką nedalyvauti Genoo konferencijoje.

LABAI INDOMAUJA.

Rymas. — Italijos valdžia labai indomauja popiežiaus rinkimais. Nori, kad būtų išrinktas prielankus susitarinimui su valdžia, kaip kad buvo popiežius Benediktas XV.

DARBININKŲ REIKALAI.

BARBERIAI SUSTREIKAVO.

Springfield, Mass. — Sustreikavo unijiniai barberiai delto, kad negalėjo su darbdaviais sutikti viršlaikio ir komišino klausimuose.

SUKČIŲ DARBIAI.

New York. — Per pastaruosius keturis metus neteko \$6.000.000.000, pirkdami Wallstreeto žėrus. Pereitais metais žmonėms nunešta \$750.000.000.

BANDĖ NUSIŠAUTI.

Fitchburg, Mass. — Henry Erickson, ex-kareivis 35 m. amžiaus, iš nusiminimo del darbo negavimo bandė nusišauti. Bet tik susižeidė.

STREIKUOJA.

New York. — Moterų drabužių siuvėjos išėjo streikan del numušimo algų ant 25 nuos. Streikuoja 2.000 siuvėjų. Netrukus dar prisidės 3.000 siuvėjų.

GRĖSIA STREIKAS.

Berlin. — Vokietijos ge-

ležinkelių darbininkai grūmoja streiku. Teipgi Berlyno visų teatrų artistai rengiasi streikan.

DIDIS NEDARBAS
ITALIJOJ.

Rymas. — Italija pergyvena baisiausią nedarbą. Iš jos 40.000.000 gyventojų 500.000 bedarbiauja.

GAVO DARBUS.

London. — Anglijos darbo ministerija skelbia, kad iš 363.625 amžinai sužeistų kareivių gavo darbus 29.230 ekskareiviai. Iš pradžios jie buvo išlavinti prie tų darbų.

ATŠAUKĖ STREIKĄ.

Omaha. — Streikuojančių darbininkų masmitinge veik vienu balsu priimta rezolucija atšaukianti streiką, prasidėjusį gruodžio 5 d. Streikininkų vadas Jacob H. Davis pareiškė, kad Omahoje ir kitose skerdyklose padėtis tokia, kad streiku nieko negalima laimėti, o streiką tęsiant tik pakenkti darbininkų reikalams tegalima.

Socijalistas kalėjman už kyšių emimą.

ANKSTYBAS PAVASARIS.

Biddeford, Me. — Paukščių veisintojai pranašauja ankstybą pavasarį. Spėja pagal savo paukščius.

IVEIKĖ VILKĄ.

Minneapolis, Minn. — Arthur Lener už miesto sutiko vilką ir plikomis rankomis jį iveikė ir užmušė.

DINGO MOKYKLŲ
PERDĖTINIS.

Minneapolis, Minn. — B. B. Jackson, mokyklų superintendentas, nežinia kur dingo. Jis buvo skaudžiai įtariamą bloguose santykiuose su mokinėmis.

NUSKENDO LAIVAS.

St. John's, N. F. — Laivas Optimist gabenęs druską nuskendo Atlantiko viduryje. Jureivai pusegyviai iš bado išgelbėti kito laivo.

KIEK IŠAUKAVO.

New York. — Miliardierius John D. Rockefeller mokslo įstaigoms per visą savo gyvenimą išaukavo \$221.000.000.

PRIEŠ BANDITUS.

Pittsburg, Pa. — Policija įsitaisė du kulkosvaizdžius ir tam tikrą automobilių banditams gaudyti. Tą padarė po apvogimo First National banko.

ISIGYK L. D. S. 1922 M.
KALENDORIŲ.

Kas nusipirko šių metų L. D. S. Kalendorių, tas turi iško pasigerėti beskaitydamas garsiausių Lietuvių Tautos rašytojų straipsnius bei eiles. Šių metų LDS. Kalendoriuose, skaitytojas ras daug gražių moksliškų straipsnių parašytą, kurių retai kurioje knygoje galima rasti. Taigi, kurie norite įsigyti šį Kalendorių arba pasiūsti kaip dovaną giminiams į Lietuvą, tai tuojaus siųskite 25c. stampoms arba money orderį, o mes pasiūsim nurodytu adresu.

Agentams duodame nuolaidą. Agentai pasiskubinkite su užsakymais.

"DARBININKAS"
366 Broadway, So. Boston, Mass.

NUSIZUDĖ TURTINGA
NASLĖ.

New York. — Helen Knickerbocker, našlė, 64 metų amžiaus, nusižudė šokdama iš lango nuo vienuolikto aukšto. Jos tą šokimą mirčiai į glėbį matė būrys moterų ir vaikų. Jos vyras mirdamas paliko milijonus dolerių. Gyveno puošniai, laikė 10 tarnų ir tarnaičių. Jos artimieji nepasakė, kas do priežastis buvo jos nusižudymo.

PALIKO LAIVĄ
JŪRĖJ.

Halifax, N. S. — Laivas Rosalind, sutikęs pagedusį Švedijos laivą Thyra, vilko jį tulą laiką. Bet pats turėdamas mažai anglių, turėjo tą laivą palikti jūrėj.

DIDELIS SUJUDIMAS.

Nashua, N. H. — Ant Reeds Ct. garadžiuje įvyko gazolino eksplozija. Kilo gaisras ir aplinkiniai namai atsirado pavojuje. Žmonės didžiame išgastyje pradėjo bėgti iš namų. Bet sudegė tik garadžius su 50 automobilių, kalvė, daržinė ir vienas namas.

PRIĖMĖ DELEGATUS.

Paryžius. — Francijos premieras Poincare priėmė Airijos delegaciją.

KIEK ŽUVO NUO
AUTOMOBILIŲ.

Providence, R. I. — Per pereinčius 1921 metus Rhode Island valstijoje nuo automobilių žuvo 98 žmonės, o mažesnių nelaimių buvo 3450. Užpernai žmonių žuvo 82, o maesni nelaimių buvo 3070.

UŽDRAUDĖ RŪKYTI.

Lowell, Mass. — Sveikatos Departmentas paliepė uždrausti rūkymą ant strytkari. Tą padarė delto, kad Sveikatos Departmentas gavo daug prašymų tą padaryti.

PER RŪKYMĄ.

Westfield, Mass. — Pas John Koziero burdingierus lovoj rūkė ir uždegė patalynes. Nuostolių pasidarė už \$100.

LAIMEJO 1 CENTĄ.

Washington. — John Armstrong Chaloner buvo (pa)traukęs teisman laikraštį Washington Post. Teismas jam priteisė 1c.

EMĖ KYŠĮ.

Berlin. — Vokietijos vusis premieras Oerster, cialistas, tapo nuteistas lėjman 4-riems mėnesi už emimą kyšio. Jis i hypnotisto Otto Schlessin paėmė 10.000 markių ky už suteikimą tam hypnotui profesoriaus titulą. Ktu su kyšio emėju socijali Oersteriu eis kalėjimai kyšio davėjas "profesoris Schlessinger. Bet jam tik mėnesiu tereikės kalėti.

RUSAMS NĖRA PA
GELBOS.

London. — Dr. Nansen timai surištas su Rusijos daujančių šelpimu, pas liudnā tiesą. Sakė, kad pirmėli išgelbėti badauj čia Rusiją. Kas ten neb dabar daroma, milijonai sų miršta ir mirs. Gyvu visur gaista ir jei nieko bus padaryta, tai jų nēl Paskui jo paklausta ar sybė, kad Rusijoje žmogė tē prasidėjo. Dr. Nar atsakė, kad taip, bet dar prasiplatinus. Sakė:

"Daugelyje vietų žm valgo mirusių žmonių k nus. Bet Samaros gube joį žmonės pradeda viens tū užmušinėti maistui."

PADEKA.

Lietuvos Respublikos IGAJIOTINIS Sibire No. 550. Pasjietiskaja 13

Vladivostok, Gruodžio 28 d. Redakcijai "Darbininko" 366 Broadway, Boston 27, Mas

Gerbiamejį Tamstos! Vienintėlis šaltinis iš kur s Atstovybė gaudavo laikraš tuom pačiu ir žinių iš Lietuvc "Darbininko" Redakcija.

damas širdingą ačiū kaip nu stovybės, taip ir nuo lietuvi lonijos, kuri taip gi naud tais laikraščiais, prašan G mos Redakcijos neatsisak ti limesniam laikui aprūpinti minimais laikraščiais.

Iš prieštasties kritikos e inės padėties mūs krašto (Te jų Rytų) apie material atk mą Redakcijai pakol kas n užsiminti, tikėtai geistina i siog reikalinga kain cal' m kiau gauti Atstovybėje "V ybės Žinias."

Sužinojau, jog tapo V "Lietuvos Albumas." Ar E eija negalėtų jį man prisių šlaidas už siuntimą ir kainą mo gražinsiu su dėkingumu Su pagarba,

K. J. Lietuvos Respublikos Igal Sibiro Kraštui.

kinas labai apgalvestavo esamą tuo reikalu padėtį ir reikšmą vilnietis, kad atleistyje LDS. širdis ims gyviau plakti ir atgaivins visą organizaciją.

Bet susirinkimas kreipė dėmesį visų savo narių į reikalingą atlikti ir paskaičius savo priedermes dalį linkui krikščionių darbininkų dėjimo: įsirašyti visiems į LDS, pažinti jos tikslus, platinti jos literatūrą, dalyvauti ir remti nuosirdžiai visą jos veikimą.

Po šiai rezoliucijai dar buvo renkama valdyba 4-to skirčiau 1922 m. Pirmininkas išrinktas tas pats K. Abišala, jo pagalbininkas B. Daumantaitis, nutarimų raštininkas K. Tvarakūnas, finansų raštininkas J. Dambrovskas, kasiečių M. Širvaitienė, izdo globėjai — E. Tamošaitienė ir K. Petrokas ir dar į pabaigą buvo išrinktas ir atstovas į būsimąjį seimą, kuriuom likos išrinktas M. Širvaitienė.

Dar geresnės tvarkos dėlei ir kad daugiau draugijų gautų tam buvo išrinkta agitacijos komisija iš K. Šližio ir F. Gustaičio.

Raportas Tautos Fondo sk. buvo išduotas ir iš jo paaiškėjo, jog pinigų buvo 775 iš pračio mėnesio.

Knygų peržiūrėjimo komisijon apsiėmė B. Daumantaitis ir Jurgis Dambrovskas.

Viens iš Agitacijos Komitijos.

EASTON, PA.

LDS. 40 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks nedėlio, 5 d. vasario, tuojau po sumos šv. Mykolo parapijos svetainėje. Visi nariai malonėkite prisidėti, nes turėsime daug svarbių reikalų aptarti. Atsiveskite ir naujų narių.

L. D. S. NARIŲ DOMEI.

LDS. naujų narių vajus tęsis per visą vasario mėnesį. Tad neperdaugiausia turime laiko, kad padvigubintume mūsų organizaciją nariais.

Sujusite, kad paskui mūsų idėjos priešai negalėtų mums prikaišioti nerangumą ir apsilėidimą.

Beto, nepamirškite pareikalausiti kad kuopos raštininkas siųsdamas aplikaciją Centran pažymėtų pasidarbavusio nario vardą. Kitaip Centras negalės atiduoti kreditą pasidarbavusiam nariui.

LDS. Centro Raštinė.

EXTRA

SVARBUS PRANEŠIMAS LDS. CONN. APSKRICIO KUOPOMS.

Prakalbų maršrutas gerb. M. Bagdono, Lietuvos Darbo Federacijos atstovo ir Lietuvos Steigiamojo Seimo nario bus sekančiais:

- 5 d. vasario š. m. 7:30 val. vakare, Waterbury, Conn.
- 6 d. vasario š. m. 7:30 val. vakare, New Haven, Conn.
- 8 d. vasario š. m. 7:30 val. vakare, Ansonia, Conn.
- 9 d. vasario š. m. 7:30 val. vakare, New Britain, Conn.
- 10 d. vasario š. m. 7:30 val. vakare, So. Manchester, Conn.
- 12 d. vasario š. m. 7:30 val. vakare, Hartford, Conn.
- 13 d. Vasario š. m. 7:30 val. vakare, Bridgeport, Conn.

Gerb. LDS. Conn. Apskričio kuopų valdybos teiks kogneciausia paimti svetainę ir tinkamai išgarsinti apie atsilankymą nuo seniai mūsų laukiamo svečio ir darbininkų prietelio iš Lietuvos gerb. M. Bagdono.

Kalba begalo gyvai ir turiningai ir išimtinai apie Lietuvos darbininkus.

Kuopų valdybos ir nariai stokitė į darbą, kad į prakalbas sukvietus skaitlingiausias minias išgirsti svarbių žinių iš Lietuvos.

B. Mičiūnienė,
L.D.S. Conn. Apskričio Raštininkė.

LDS. RASTINIS ATSAKYMAS.

J. Giviat, LDS. 92 kp. nariai, Montreal, Canada. — Šiomis dienomis gavome nuo kuopos buvusio raštininko J. Griciono mėnesinį raportą ir randame, kad Tamošaitis esą pilnai užsimekęs. Nuo šios dienos įtraukiame Tamstą į pilnų narių surašą. Laikę LDS. naujų narių vajaus nepamirškite prirašyti prie LDS. savo draugus, frauges ir pažįstamus.

L. D. S. KUOPŲ SUSIRINKIMAI.

EASTON, PA.

LDS. 40-tos kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks nedėlio, 5 d. vasario, tuojau po sumos šv. Mykolo parapijos svetainėje. Visi nariai malonėkite prisidėti, nes turėsime daug svarbių reikalų aptarti. Atsiveskite ir naujų narių.

BRIGHTON, MASS.

LDS. 22 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks penktadienį, 3 d. vasario, 7:30 val. akare Lietuvių Svetainėje. Kviečiame visus narius atėti. Taipgi atsiveskite ir naujų narių.

NEW YORK, N. Y.

LDS. 9 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks nedėlio, 5 d. vasario, tuojau po sumos šv. Mykolo parapijos svetainėje. Visi nariai malonėkite prisidėti, nes turėsime daug svarbių reikalų aptarti.

MONTELE, MASS.

LDS. 2 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks utariniak. 7 d. vasario, parapijoje salėje, 20 Webster St. ir šį susirinkimą kviečiame visus narius kankaitingiausia atėti.

PHILADELPHIA, PA.

LDS. 78-tos kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks nedėlio, 5 d. vasario, tuojau po sumos bažnytinėje salėje. Visi nariai malonėkite prisidėti, nes turėsime daug svarbių reikalų aptarti. Atsiveskite ir naujų narių.

MONTREAL, CANADA.

LDS. 92 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks nedėlio, 5 d. vasario, tuoj po amaldų, bažnytinėje svetainėje, 720 "orthenolis St. Todėl broliai ir sesulės malonėkite visi atsilankyti pasirinkti laiku, nes turim aptarti neuzbalgus reikalus ir pradėti naujus. Nepareiklauskite nei vienas šio susirinkimo. Vėlelami atsiveskite ir naujų narių, kurie žiūrį į ateitį ir myli darbininkų organizaciją.

CHICAGO, ILL.

LDS. 29 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks ketverge, 2 d. vasario, prastovų vietoj. Visi nariai prašomi susirinkti ir naujų narių atsivesti prirašyti.

CHICAGO, ILL.

LDS. 57 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks nedėlio, 5 d. vasario, tuojau po sumos šv. Petro parapijos svetainėje. Visi nariai malonėkite prisidėti, nes turėsime daug svarbių reikalų aptarti.

KENOSHA, WIS.

LDS. 56 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks nedėlio, 5 d. vasario, tuojau po sumos šv. Petro parapijos svetainėje. Kviečiame visus narius būtinai atėti, nes yra svarbių reikalų apsvaryti.

NEW PHILADELPHIA, PA.

LDS. 87 kuopos susirinkimas įvyks 5 d. vas. 1922 m. pabažnytinėje salėje, tuojau po antrą šv. Mišią. Kviečiame prisidėti visi nariai susirinkimo, šis bus išduotas raportas iš buvusio apskričio suvažiavimo. Taipgi atsiveskite nors po vieną naują narį prisirašyti.

DU BOIS, PA.

LDS. 55 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks 5 d. vasario po pamaldų, šį susirinkimą kviečiame visus narius kankaitingiausia atėti.

DETROIT, MICH.

LDS. 72 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks nedėlio, 5 d. vasario, tuojau po pamaldų šv. Jurgio parapijos svetainėje. Visi nariai malonėkite prisidėti, nes turime daug svarbių reikalų aptarti. Atsiveskite ir naujų narių.

GRAND RAPIDS, MICH.

LDS. 93 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks penktadienį, 6 d. vasario, 7:30 val. vakare, šv. Petro ir Povilo parapijos svetainėje. Visi nariai malonėkite prisidėti, nes turime daug svarbių reikalų aptarti. Atsiveskite ir naujų narių.

PRANEŠIMAS

LDS. NAUJOS ANGLIJOS APSKRICIO KUOPOMS.

LDS. Naujos Anglijos Apskričio suvažiavimas įvyks vasario 19 dieną 1922, 1-mą val. po pietų Lietuvių Svetainėje, 26 Lincoln St., Brighton, Mass.

Gerbiamos LDS. N. A. Apskričio kuopos malonėkite atsitiesti savo atstovus į šį suvažiavimą, nes yra daug svarbių reikalų aptarti del LDS. organizacijos. Taipgi, kurios kuopos dar neprisitvė savo duoklę po 5c. ant metų nuo nario, tai malonėkite prisitiesti šio suvažiavimo. Nepripulcinčios kuopos kviečiamos prisidėti prie L. D. S. Nauj. Anglijos Apskričio užmokėjamos po 5 centus nuo nario ant metų į apskričio agitacijos išdą. Taipgi atsiveskite savo atstovus į šį suvažiavimą. Neįgalinčios prisitiesti atstovų, siųskite įnešimus raštu apskričio valdybai; mokesčius siųskite apskričio izdininkui M. Abračiūskui 187 Ames St., Montello, Mass. Siųskite atstovus ir gerus įnešimus suvažiavimui.

LDSS. N. Angl. Apsk. Valdyba:

Pirm. V. J. Kudirka,
37 Franklin St.,
Norwood, Mass.
Rašt. A. J. Navickas,
58 Heaton Ave.,
Norwood, Mass.

Liudas Gira.

VILNIAUS ISTORIJA.

(Tęsinys)

Tačiau drauge reikia pažymėti, kad toji gana nusipelnusioji draugija būtų galėjusi praskinti Vilniuje daug platesnį barą žengiančiai lietuvybei, jei būtų buvusi daugiau domės kreipusi į patį šelpimo darbą ir — jei būtų turėjusi daugiau kapitalo. Teisingai kai kurie ją ir smerkė, kad ji, rūpindamasi visu kuo kitu, permaža rūpinosi savo tiesioginiu uždaviniu. Savo įstatais buvo tai ne labdarybės iš viso, bet savytarpio susišelpimo draugija. Bet ir tokia būdama ji būtų galėjusi įtraukti į šelpimo sritį plačias lietuvių darbininkų bei tarnaičių mases, jei ji būtų buvusi prieinama tiems, kurie buvo reikalingi šelpimo. Jos gi nario mokesčio aukštumas (išpradžios per ketletą metų buvo 25 rub. metams, vėliau 12 rub.) darė ją prieinama kaip tik tiems, kurie jokio šelpimo nebuvo reikalingi. Tai faktas patvirtintas pačios draugijos gyvenimu. Taip antai, buvo tokių atsitikimų, kad valdyba iškote išėjo kojo kam iš savo narių išduotų pašalpos ir rasti tokių negalėjo, kas statė valdybą tiesiog į keblią padėti, kadangi sulig įstatų mažiausia bent dviem nariam per metus turėjusi būti išduodama tam tikra pašalpos suma. O tuo tarpu kiek tai Vilniaus lietuvių kiemsargių bei darbininkų ir kitokios bėdnomenės laukė laukė ir negalėjo iš niekur su-

laukti pašalpos, ir vargais negalais gaudavo ją nebent iš lenkų labdariniųjų organizacijų, žinoma, už susilenkinimo kainą. Jei būtų buvusi ji prieinamesnė žmonėms, be abejo, būtų buvusi jau savaime gyvesnė, judresnė, plačiau savo (o tuo pat ir lietuvių) šaknis Vilniuje įleidusi. Pasidariusi gyvesnė ji, be abejo, ir kapitalo daugiau būtų sau susidėjusi, nes vis besiplėčiantys reikalai versta versti jos valdybą apsikriau darbuotis, geriau ieškoti lėšų draugijos kasai papildyti. Galima buvo kreiptis į plačiąją Lietuvos visuomenę, kuri, visada jautri būdama savo sostinės Vilniaus lietuvių reikalams, tinkamai paaiškinta, paraginta, be abejo, būtų nesigailėjusi aukų savam reikalui aprūpinti. Bet nieko tai nebuvo daroma, ar labai nevykusiai tebuvo daroma. Savitarpiečių, kaip ir daugelio kitų mūsų to laiko organizacijų, buvo daroma viena pamatinė klaida: ji neėjo į liaudį, į žmones, o tik tenkino tais, kurie patys į juosėjo. O kadangi tokių mūsų liaudyje, ypač sulenkintuose ir lenkinamuose miestuose, rasdavosi labai, labai maža, tai besisplėčiančių aplink tas draugijas žmonių būrelis buvo vis beveik tas pats ir tas pats. Kol atsistojo ant kojų, kol išgavo, įsitaisė savo būty, kol pati viena atstovavo lietuvių menui Vilniuje, kol sutvarkė savo mokyklą ir kitas ištaigas — savitarpiečių draugija rodė gyvumo. O kai visa tai susitvarkė ir tų rūpesčių didelė dalis nuo d-jos valdybos pečių nuslugo, — ir visos draugijos veikimas, jos gyvenimas kaip ir sustingė ir, kaip jau sakiau, viešajam Vilniaus gyvenime jos reikšmė ėmė nustelbti kitos jaunesnės draugijos bei įstaiigos. O nesusipratusioji Vilniaus lietuvių liaudis, visi tie daugiausia susimaišę su jau seniau sulenkėjusiais (vedę "lenkes" bei ištėkęjusios už "lenkų") mūsų žmonės iš sutėrenų ir priemiesčių, kurių tautybę tegalėjo atgaivinti vien bažnyčia (kuri, deja, juos sistematinai tik lenkino) arba aiškiai matomas iš lietuvių materialinis pelnas, — nematydami iš tos lietuvių jokios apčiuojamos naudos (kurios kaip tik galėjo duoti plačiai pastatyta labdarybės susišelpimo organizacija) — užsimerkė akis briste brido gilyn į lenkybės tvenkinį.

Iš kitų Vilniaus lietuvių organizacijų ir draugijinių vilniečių gyvenimą teturėjo įtakos 1905 m. įsikūrusios "Vilniaus Kanklės" (bet jos neilgiausiai veikliai tegyveno) ir paskui "Rūta", kuri savo vakarais gana sėkmingai platino lietuvių sulenkėjusio Vilniaus jaunimo tarpe savo gyvu ūpu ir tikruoju demokratizmu, atitraukdama ne vieną net nuo tokios populės ir gana išgalėjusios lenkų panašios įstaiigos "Lutnės". Deja, karas visiškai ir galutinai išardė "Rūtą", del ko lietuvių Vilniuje, be abejo, nukentėjo nemaža. Visos kitos lietuvių draugijos, gyvavusios Vilniuje nuo 1905 ligi 1914 m., neturėdamos lokalinio pobūdžio, bet liedsamos jau tai Vilnijos kraštą ("Vilniaus Aušra", "Rytas"), jau tai visą Lietuvą (L. Mokslo D-ją, L. Dailės D-ją ir k.), įtraukdamos į savo darbų sūkurį vien tik lietuvių inteligentų būrelį, jokios reikšmės Vilniaus atlietuvimui turėti negalėjo, nebent dar kiek L. Dailės D-ją savo ruošiamomis kasmet parodomis.

Nuo 1905—6 metų Vilnius darosi lietuvių politinių organizacijų, žinoma slaptųjų centras. Bet visos jos, išskyrus tik vieną Lietuvos Social. Demokratų Partiją, čionai turi tik savo štabus ir generolus, kareivių kadro čia pat, Vilniuje, sudaryti nesirūpina išsiūriųjė vien į Lietuvos sočių. Taigi Vilniaus liaudies gyvenime vien tik tie social. demokratai aktyviai pasireiškia ir, rodos, šio tokio pėdsako palieka, darbininkų krikščionių bent dalį atitraukdami nuo lenkų kunigų darbininkams steigiamų organizacijų, ir tokiu būdu bent tą darbininkų krikščionių (daugiausia sulenkėjusių arba lenkų) dalį apsaugoja nuo tautinio lenkų šovinizmo ir lietuvių neapkentimo.

Pradėjusieji eiti, spaudai atgavus, iš Vilniaus lietuvių laikraščiai, kaip "Vilniaus Žinios" (vėliau "Lietuvos Žinios"), kurių pirmas Nr. išėjo 1904 m. gruodžio mėn. 10 d., "Lietuvos Ūkininkas" (nuo 1906 m. pradžios), "Viltis" (1907 m.) — spiečia aplink save inteligentų būrelius ir žymiai prisideda prie mūsų politinės minties vystymosi ir partijų formavimosi ir stiprėjimo, tačiau patį Vilniaus gyvenimą irgi, gali sakyti, nepaveikia. Ir Didysis Seimas, posėdžiavusis Vilniuje, miesto salėje, 1905 m. lapkr. m. 21 ir 22 d. (s. kal.), praėjo taip pat žymės pačiam Vilniaus gyvenime nepalikęs.

Tačiau visa tų draugijų, politinių organizacijų, pagaliau Vilniaus lietuvių spaudos varomoji akcija sukelia visoje Lietuvos šalyje vis didesnio susidomėjimo savo senąją sostinę, su kuria ligi tol rišo kraštą ekonominiai bei administracijos reikalai ir istoriniai praetities atsiminimai tradicijos, o nuo šiol pradeda risti vis stipriau ir stipriau dvasinio bendravimo sir tautinės kultūros ryšiai. Vilnius, buvęs ligi tol Lietuvai dar tikybinių Meka (Aušros Vartai, Vilniaus Kalvarijos), tampa dabar susipratusiajai Lietuvai tokia pat Meka politiniu atžvilgiu. Ir juo gyviau stojasi tautos vaizduotėje senas lietuvių Vilnius, taip mūsų dainose apdainuotas; prisimena sau tauta "Vilniaus miesto žalius bromus" ir vėl mato joje savo sostinę. Tad ir į savo pirmąjį Seimą "Laisvės Metais" suvažiuoja ne kur kitur, tik į Vilnių, suvažiuoja iš visų Lietuvos valsčių ir parapijų. Tais pat 1905 metais kyla taip pat sumanytas) čia, ne kur kitur, pastatyti "Tautos Namus." Žodžiu, Vilniuje susiburia vis Lietuvos rūpesniai ir mintys; čia auga stiprėja jauna, bet podraug ir sena lietuvių

tautos kultūra; čia bręsta ir Lietuvos nepriklausomybės idėja; visi vadovaujantieji Lietuvos darbui obalsiai skrenda iš čia, ir čia visa Lietuva ieško nurodymų ir vadovų. Savaime Vilnius sutampa su ta svajojama atstatoma Lietuva, kaip neabejotinas ir būtinas tos Lietuvos atributas, gražiausias ir garbingiausias jos vainikas, kaip jos vyriausias centras — sostinė visais atžvilgiais.

Visi tie atgyjančios lietuvių darbai draugėn paimti reikalauja nemaža energijos, taigi ir nemaža atatinamų inteligentų žmonių. Taigi Vilniaus lietuvių inteligentų ir pusinteligentų skaičius nuolat auga didėja naujai čia atvykstančiais iš visos Lietuvos ir iš svetur lietuvių visuomeninio darbo darbininkais. Ir visi tie mūsų darbininkai yra visai ne toki, kaip šiandien vadinamieji "vakarykščiai lietuviai," kurių, kaip grybų po lietaus, pradeda pas mus rasti pastaraisiais laikais, kada dingo Rusuose visos šiltos vietelės, o darbas Lietuvai, jau kaip valstybei, duoda apčiuopiamos realės naudos. Tų Vilniaus laikų mūsų darbininkai (kaip ir kitų Lietuvos vietų) ne daug ką galėjo sau iš to darbo tikėtis. Ir todėl į tą darbą stojo, mažomis tik išimtimis, žmonės visiškai atsidavę savo visuomenei ir šalies gerovei, žmonės mažiausia turintys omeny savo asmeninius reikalus. Todėl ir darbas žengė pirmyn palyginti gana sparčiais žingsniais. Vieno tik didžiai truko, tai kapitalo, ir toji aplinkybė labiausia sunkino mums nutautusio Vilniaus pasivergimą. Tačiau, nežiūrint į visus lietuvių darbo sunkumus ir netobulumus iš vienos pusės, ir smarkiausia, su nieku nesiskaitančią lenkininkų agitaciją bei kurstymus iš antros — lietuvių, nors pamažele, bet sistėmingai vergėsi sau savo senąją sostinę vis labiau ir labiau. Valstybės kūrimo darbas, pradėtas Vilniuje 1918 m., įeigu įsiai ir ligšiol iš tenai pat būtų varomas, be abejo, nepalyginti, greitesniais žingsniais privedęs būtų lietuvių dvasią prie prideramo jai senąjo mūsų sostinėje laimėjimo. Ir jei ne vokiečių karo sferų vylinga politika, atidavusi 1919 m. sausio mėn. 1 dieną Vilnių lenkams, o po kelių dienų to pat sausio mėn. 6 d. bolševikams; jei ne Želigovskio avantiūra 1920 m. ir Entantos Lenkų protegavimas; galop, jei ne mūsų pačių naivus idealizavimas ir politinis žioplumas, ko vaisiumi buvo mūsų neprisiruošimas ir nesugebėjimas laiku atremti puolikus ir apginti savo sostinę, — šiandien jokie plebiscitai nebaisūs mums būtų Vilniuje, o pagaliau ne jokių plebiscito klausimų nebūtų kilę, visiems aišku būtų buvę, kad Vilnius yra lietuvių miestas ir toks palikti privalo. Būkime tikri, kad jis toks gal gale ir bus, nežiūrint į nepalankiausia to klausimo išsprendimą šiandien, kada melas ir prievarta laikinai paėmė viršų tų tarpe, kurie turi galybę tai spresti. O bus, nors ir negreit gal, Vilnius mūsų dėl to, kad kiekvienas susipratus lietuvis, net ir tas, kuris šiandien neturi drąsos griežtai savo ir tautos nusistatymo pareikšti ir eina į žalingą kompromisų kelią, vis tiek savo širdies gelmėje saugoja pasiryžimą: — Vilnius privalo būti mūsų!

Tuo tarpu konstantuoti reikia, kad toks ilgas lenkų kariuomenės viešpatavimas Vilniuje ne tik sutrukdė visą taip sėkmingai ligi tol varomą ten lietuvių darbą, bet ir išardė daug ką iš to, kas jau buvo ten lietuvių padaryta. Tad gaila mums, žinoma, žuvusio darbo ir taip skaudžiai apviltų vilčių. Tačiau tiems, kas turi pasiryžimą kovot ligi galo, tai negali rodytis per baisu.

(Galas)

2) Vilniaus lietuvių inteligentų gyvenime daugiausia yra nusivėrusios "Vilniaus Žinios," kurios savo gyvenimo pirmaisiais metais buvo tiesiog politinis visuomeninis lietuvių švietimo klubas. Čia tarėsi jau 1905 m. kovo mėn. lietuviai inteligenta, suvažiavę iš Lietuvos provincijų išsiaiškinti sau bendrai politikos padėtį ir Lietuvos reikalus. Rusų Konstituciją paskelbus tuojau daromi čia įvairūs inteligentų susirinkimai bėgamaisiais politikos reikalais. 1905 m. spalio mėn. sudaromas čia tam tikras Organizacinis Komitetas, kuris sutaiso ir paskelbia "Viln. Žinių" spalio m. 29 dienos numery atsisaukimą į lietuvių tautą suvažiuoti į Didįjį Seimą Lietuvos sostinėje Vilniuje. L. G.

3) 1910 m. Tautos Namų idėjos įvykima pasima ant savęs pūšiau L. M. D. ir L. D. D. 1911 m. spalio mėn. 8 d., susirinkus tam reikalui iš aukų užtenkamą sumą, užpirktas buvo tam tikslui žemės plotas prie Akmenis ir Apražiuojamosios (Objezdnaja) gatvių, apie 1.300 kvadr. sieksnių, mokant po 10 rub. 50 kap. sieksniui. Tačiau, reikia pasakyti, toli gražu, ne reikiama tokiam sumanymui energija buvo jį vykdomas, todėl taip ir užsistėjo, o paskui įvykusis karas ir visai tai išardė. L. G.

VILNIUS.

Antai, pažvelgi, tai Vilnius rūmais
Dunkso tarp kalnų plačiais!
Naktis ji rūbais tamsiais, lyg dūmais,
Dengia!... jis miega giliai!

Kame tas garsas, kuriuo skambėjai?
Kame galybė ir pranokėjai?
Kur tavo, Vilniau, tie spinduliai,
Kuriuos skleidai
Lietuvai, mūsų tėvynei?

Ko taip nuliūdai? Ko ant krutinės
Ašara krinta gaili?
Gailies gal, amžius didžius atminęs?
Prieš ateigą, rasit, drebi?

Žiūrėk, — iš ryto aušra jau teka!
Pabudę paukščiai pagiriais šneka;
Laikai jau mamos; matom visi,
Užvis kiti
Lietuvai, mūsų tėvynei.

Maironis.

1) Pirmasis tos draugijos spe ktaklis buvo suruoštas Pagirų gelžkelio valdybos salėje Didžiojo Vilniaus Seimo priekidny, 1905 m. lapkričio mėn. 20 d. L. G.

Tel. So. Boston 2488

D. L. K. Keistučio Dr-jos V
dybos Adresai, Boston, Mas

**SŲ JONO EV. BL. PAŠEKLINIS
DRAUGYSTĖS VALDYBOS
ADRESAI**

PTRM. – M. Zoba,
539 E. 7-th St., So. Boston, Mass.
VIC. PTM. – P. Mikalauskas,
248 W. 4-th St., So. Boston, Mass.
PROT. RAET. – J. Seduklis,
280 Silver St., So. Boston, Mass.
FTN. RAET. – J. Švaždis,
171 W. 5-th St., So. Boston, Mass.
KASIERIUS – A. Naudžionas,
16 Winfield St., So. Boston, Mass.
MARSAIKA – J. Žalkis,
7 Winfield St., So. Boston, Mass.
Dr. Ja laikys susitikimus tre-
nedėnį dienai kiekvieną mėnesį, 2-oj po pietų šv. Petro parapijoje prie
E. Seventh St., South Boston, Mass.